

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Secunda Pars.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

cælum ad Patris dexteram ascendere dignum fuit; ut omnibus resurrectionis, æternæque vitæ spes certior tribueretur. Et qui pro omnibus factus reus iudicium ultro subiit, par est, ut omnium Iudex supremus exsistat.

Christiana Religio præcepta moralia & judicialia rationabiliter adhibet.

Quid insuper circa moralia, aut judicialia à Christiana Religione irrationabile traditur? Cum nulla vita melior, nullumque perfectius regimen, quam Christiana institutionis invenitur. Quidquid enim boni super his à Philosophis, doctissimisque viris tractatum est, illa suscipit, nihilque veri rejiciens, perfectiora multa abundantius cumulavit. In ceremonialibus quoque nil impossibile, nil contra rationem admittitur, sed magnam inde Sanctitatem, divinorumque delectationem homo acquirit.

Nulle ad dignitatem Christiane Religionis pertingere se possunt.

Quid simile quæso, aliæ Religiones afferunt? An Philosophi in ejus comparationem venire possunt, qui nec de fine humanæ vitæ, nec de ipso medio quicquam certi diffinientes, errores plurimos disseminarunt. Astroorum vero cultoribus, fabulis ac vanis superstitionibus occupatis, nulli perniciosius, stultiusque delirant. Idololatæ nihil veri, aut honesti habent. Contra Judæos signa promissa, & oracula Prophetarum, Sacerdotia, sacrificia, omniaque illius gentis monumenta, eventus denique ipsi, ac mille jam & quadringentorum quinquaginta pluriumque annorum captivitates, extritatioque, ac dissipatio, vastatioque reclamant. Hæreticos Evangelium & inter eos dissensio, ac demum profligatio fati coarguit, & jam funditus extinxit. Contra Mahometanos omnis Philosophia, omnis recta institutio invehitur, in quibus nil solidum, aut fide dignum reperitur. At doctrinam Christianam tot stabili-

tam vitæ sanctissimæ fundamentis, totque bonorum in mundo operum effectricem, quæ tanto tempore, contraque tot acerrimos impugnatores, sua sanctitate prævaluit, nulla objectio naturali, vel supernaturali lumine eruta infringere, vel damnare potest.

Quis ergo rectè sentiens fidem hanc Christianam saluberrimam, non imitandam & amplectendam omnino proponat? Desistite igitur iciosi ac temerarii, qui non aliter quam contra fidem blasphemando, sapientes videri posse putatis. Desinite tandem contra eam garrire, & in perniciem vestram profanas sacra latratibus temerare. Sed cum tanta temporum, rerumque connexione, factis vaticiniis, manifestis signis, certo successu, saluberrima doctrina, incomparabili vitæ sanctissima, præclarissimorum virorum approbationibus & exemplis, miraculorumque frequentia, ac celebritate, postremoque innumerablem Martyrum sanguine, ab exordio in succeedingentia usque tempora fundata, extructa, roborataque sit, concedite hanc unam verissimam esse, aliam hinc celeriter vitam sine ullo dubio expectantes, & tunc tremendi Judicis sententia subunda estis; qui oves quidem, id est bonos, à dextris, hædos autem scilicet malos, à sinistris statuet: hi que ibunt in supplicium æternum, illi vero in vitam æternam, ubi in Trinitate unum DEUM ineffabilem, immensumque videbunt, eo que perpetuò perfruuntur, per gratiam in vicissimè triumphantisque Redemptoris nostri Domini JESU Christi. Cui est honor, virtus, potestas, imperium per infinita sæcula sæculorum. Hæc & alia præclare in prædicto libro ab Hieronymo Savanarola scripta.

SECUNDA PARS.

CAPVT I.

De iuvandis Gentibus, & ratione agendi cum eis.

Gentes in tres classes referuntur.

Nationes omnes Paganorum, sive Gentilium, quamvis innumerabiles sint, ad tres classes referri possunt, ut optimè annotavit Joseph Acosta, in *proemio de Indorum salute procuranda*. Prima est eorum, qui à recta ratione non recedunt, & maxime politici sunt, cujusmodi sunt Sineses, & Japonenses. Secunda est minus politicorum, qui quamvis literis operam non dent, legibusque scriptis careant; habent tamen adumbratam quandam Republicæ formam, magistratibus, honoris ac certis sedibus ornatam, habentque militiæ Duces, ac Religionis suæ celebritatem, & ritus, ac denique ratione quadam humana gubernantur. In hoc genere erunt Mexicani, & Peruenes, de quorum Republicæ forma, legibus & ritibus, plura admiratione digna, & penitus incredibilia recenset idem Pater Acosta in *libro de procuranda Indorum salute*. Tertium genus est illarum gentium, quæ adeo barbaræ & silvestres sunt, ut à feris vix differant, sine lege, sine Rege, sine Magistratu, sine fœdere, & Republica, magis ferarum ac pecudum causas, quam hominum convictum referentes. Hoc spectant gentes illæ, quæ à nobis ideo *Carybes* appellantur, quia nihil

aliud quam sanguinolentiam exercent, qui humana carne vescentes, nudrinedunt ubi terra fert, vix ipsa virilia tegetes: ac alii, quorum in novo orbe, ac apud Æthiopiâ, interiorem & exteriorem Brasiliam, innumerasque Insulas infiniti sunt greges.

Hi omnes pro uniuscujusque nationis talento, iuvandi allicendi que sunt ad fidei veritatem, aliter tamen, atque aliter. Nam primi generis, ut olim ab Apostolis Græci, & Romani, cæterique Asia, & Europæ populi, DEO inus agente, allicendi sunt ad sancti Evangelii jugum: quod si vi, armisque pertentes, potius à Christiana lege reddentur alienissimi. Secundæ vero classis fœdè eodem modo adducendi sunt: sed quia morum & rituum monstra, tot tantaque apud ipsos sunt, & tanta in subditos sæviendi licentiâ, ut nisi potentia superiori & auctoritate regantur; vix aut Evangelii lucem, aut homine ingenuo vitam dignam accepturi videantur, aut in accepta perseveraturi intelligantur: merito his præfici, qui inter tales ad vitam Christianam transferant, Christiani Principes, & Magistratus; cum res ipsa deponit, tum Ecclesiæ auctoritas præcipit: sed ita tamen, ut facultatibus, fortunisque suis, & legibus non naturæ, aut Evangelio contrariis, uti liberè, permitti ipsi debeant.

Tertia vero classis, hoc est illud Barbarorum humanum, qui potius belluas quam homines imitantur (de quibus Aristot. 1. & 5. *Politicoorum* secta- rum senti-

rum more capi, & per vim domari posse scripsit, & quorum in India Occidentali infiniti sunt greges) trahendi primum sunt, ut ante omnia homines esse dicant, & humana doceantur, ac puerorum more iustitiantur. Quod si blanditiis ad meliora ducantur, bene: sin minus, deserendi non sunt; sed si ad verus salutem suam proterviant, & in Magistratus, Medicosque suos insaniant; per potentiam, & honestam vim quandam, ne Evangelium impediant, coercendi sunt, & in officio continendi: quos de sylvis transferri ad urbes, & humanam vitam, & quodammodo invitos ad regnum introire, ut habetur *Luc. 14.* compellere expediet.

Itaque in Barbaris primum curandum est, ut homines esse discant, deinde ut Christiani: quod tanti ponderis est, ut inde vel salus certa, vel certa perniciis expectanda sit; frustra enim divina & caelestia docebis, quem ne humana quidem capere aut curare perspicias. Prodest in ea re plurimum nostrorum hominum consuetudo: prodest cultus omnis externus, atque observantia majorum: profunt conventus certis & diebus, & locis, poenaeque & contumeliae irrogatae negligentiae, honor & praemia fortiter factis proposita, ex ipsis, qui elegantiores sunt, caeterorum magistros, censeosque constituendo. Ordo vero quidam tum oppidorum, tum domiciliorum statuendus, ut non veluti funiculi fortuitas sedes eligant: tum vero, ut in conspectu eorum omnis actio sit, neque latebras petere sinantur.

Ad haec permixta illa, & sine delectu spurca habitatio, ubi simul & Maritus & Uxor, filius & filia, & frater & hospes, & canis ipse, atque sus cubat, accurata avertenda est, quantum licebit, quae causa est nullius pudoris, nullius paternae reverentiae, generis quoque, imo & sexus contempti, equinae cujusdam libidinis in obvia quaeque, sine ullo pudore grassantis. Quae tamen neque brevi omnia exigenda sunt, neque desperanda vel sero. Videmus certe non parum esse perfectum, ubi nonnulla cura moderatoris esset, quae si confirmata, vigilansque fuerit; non dubium quin alium hominum statum efficiat. Unus Pater Franciscus Xaverius, isque nulla civili potestate munitus, insulam Mori fertur ex immanissima feritate ad animam mansuetam ducere traduxisse, idque exiguo satis tempore. Quae vero antiquorum inveterata consuetudine occalluisse videntur; adeo ut in meliorem formam transferri nequeant, majoribus sua amantibus, peregrina penitus respuentibus, ea minorum, id est puerilis, juvenilisque aetatis accurata institutione emendanda sunt.

Harum classium homines, aut vix homines ad Evangelii lucem adducendi sunt: quod si rationibus agendum sit, aut forte vi compellendi sint, ut fidei nostrae assensum praebent, non dubium est quin primi generis Pagani difficiliter trahantur. Quam difficultatem scripturas adversus gentes praesensit D. Thom. in *libro contra Gentes*, cujus eam reddit rationem, Officium quidem, ait, sapientis esse veritatem eloqui, & errorem, qui est contra errorem oppugnare: ac contra singulorum errores agere, id esse perdifficile: quod autem singulorum errores ignoti sint: aut quod non omnes veteris vel novum Testamentum admittant, per quae Judaei & Haeretici possunt evinci: ac proinde esse confugiendum ad rationem naturalem; cui omnes assentiri coguntur, quae tamen in rebus divinis est manca.

Quare cum contra Paganos mysteria supernaturalia probaturo, nec ratione, nec autoritate divina, quam ipsi non admittunt, agendum sit; merito D. Irenaeus *lib. 4. contra haereses cap. 4.* estimavit D. Paulum de se dixisse plus omnibus se laborasse: quia cum esset Gentium Apostolus, quae Scripturas non admittent; Christum esse DEUM & hominem, difficiliter ad credendum induci poterant. Caeterae vero Barbarae nationes, quales sunt illae secundae classis; imo & multae ex prima, facillimo negotio ad Evangelii cognitionem adducuntur. Neque enim ad veritatem illis persuadendam, opus erit exquisitis admodum Philosophicisque rationibus: neque Clementis Alexandrini Stromata, aut Arnobii argumenta scrutari, sed breves facilesque rationes ob oculos adducere.

Harum igitur Gentium, sive Graeci, (id est Politici) sive Scythae (id est, Barbari) ad fidem Catholicam conversio est procuranda: aequae enim debitorum sunt Apostolici viri Graecis, & Barbaris, sapientibus & insipientibus; quemadmodum Apostoli se ipsos debitorum agnoscebant. Intelligebant enim in JESU Christo non esse Judaei & Graeci, Barbari & Scythae discrimen. Neque enim alio sanguine Romani & Graeci, alio Barbari redempti sunt. In illo certe linteo, quod Petro elurienti *Act. 1.* caelitus oblatum est, omne genus non solum volucrum, & animalium, verum etiam serpentum & reptilium monstratum, ac praeparatum divina docet historia: ut per haec etiam sordidos & abjectos, Domino sanctificatos intelligamus, ut nullum genus mortalium a communi omnium salute putemus exceptum.

In his igitur Barbaris convertendis, omnes charitatis vires exercenda sunt; nec debent operari Barbarorum ingenio, moribusque belluinis stomachari opus Domini deserere: cum scriptum sit, *homines & jumenta salvabit Dominus*: id est, ut Ambrosius in *Psal. 25.* interpretatur, quem alii Patres sequuntur, homines jumentis similes. Nec est tam Barbara natio, quae si velit animum applicare, sensu ad fidem necessario careat; quamvis enim Barbari, ut plurimum, belluinos mores praeseferant; non tamen est desperanda salus: si tamen chamo & freno regantur, & illorum maxillae constringantur; quod si recalcitraverint, non statim gladius adigendus est, sed pungendi moderate, & paulatim cohibendi, donec assuescant seipos praebere obedientes. Quod si doctrinam statim non accipiant, ac docentibus se non accommodent, statim fastidendi, aut exterminandi sunt: Christi enim pretium & sanguis sunt: ac ut experientia magna ex parte docuit, servilem naturam habentes, nisi metus ac vis aliqua inferatur, more puerorum obedire contemnant.

Hoc enim est lorum & jugum quod Sapiens *Ecclesiastici 35.* commendat, haec virga & onus, hoc modo vel inviti ad salutem compellentur intrare. Haec autem omnia ita intelligenda sunt, non ut vim & servitiam a Christi viscibus alienissimam, in Barbarorum nationes, aut tanquam in servos dominandum probemus, sed ut ostendamus etiam illiberali, & difficili ingenio, non esse salutem desperandam, si & patienter feratur, & sapienter regatur. Charitas omnia suffert, omnia sustinet, omnia sperat, patientis est, benigna est. Severitas ergo, si quae exercenda est, a charitate aliena esse non debet. Charitatis porro nihil est ita proprium, quam ut non querat, quae

Ita sunt: hanc si & animo intemē seruet, & re ipsa declarat, qui infirmorum, & insipientium morbis curandis austeriorem sese interdum exhibet medicum, non est timendum, ne subditorum animos ita offendat, ut vel a se, vel ab Evangelica simplicitate alienet: facile enim recuperat charitas, quos disciplina commoverit. Imo vero per utilem timoris vim ad libertatem filiorum paulatim homines divinitus inducuntur.

Ac denique addam, ad istam animi ineptitudinem, morumque feritatem exuendam plurimum conducere, optimam educationem, eaque vincit & superari. In humano enim ingenio plus efficit educatio, quam nativitas. Quare nulla est tam barbara natio, nulla tam stupida, quae si ab ineunte aetate accuratè & generosè educetur, non deponat barbariem, induat humanitatem, & morum elegantiam. Videmus vel in ipsa nostra Hispania homines in pagis quibusdam natos, si apud suos perseverent, ineptos haberi ac ridiculos: eosdem traductos in scholas, aut curiam, aut celebres urbes, miræ solertiae ingenio praestare, nemini cedere. Ipsos Aethiopum liberos, quibus nihil apparet absurdius, in palatio enutritos adeo promptos ingenio, & ad quodvis paratos invenias, & videas, ut si colorem detrahas, nostros puter. Plurimum potest consuetudo in omni genere morum, in utramque partem & boni & mali. Quare non est desperandum de Barbarorum salute, & animalis vita: quin temporum diuturnitate, assidua Ministrorum cultura & diligentia, ad Evangelium trahantur, vel tracti perficiantur.

Idololatria à Barbaris penitus rescindenda.

Præterea nihil æquè elaborandum est, nihil tantum faciendum, quam ut ex Barbaris, futuris vel jam factis Christianis, omnis Idololatriæ amor, & sensus penitus evellatur. Hæc enim omnium est pestis perniciosissima, & quod est in humana conditione miserabile, nullum virus ita intimis visceribus hæret, cum semel est bibitum, nullius rursus amantis in scorum suum tam insanus amor, quam est Idololatriæ in Idoliæ defixus animus: quod experientia comprobante postquam didicit Joseph Aosta, his verbis Idololatriarum amoris insaniam expressit: Negio, inquit lib. 5. ca. 9. quibus verbis significem, non tam imbutos, quam in Idololatriam penitus transformatos istorum animos; ut neque in otio, neque in negotio, neque in publica, neque in privata quicquam re peragant, nisi Idolorum scorum prius superstitione adhibita: non lærari in nuptiis, non lugere funus, non epulum præbere, aut accipere, non denique aut pedem efferre domo, aut operi manum adhibere, sine sacrilegio gentili: usque adeo Diabolus oppressos eorum sensus tenet servitute miserissima. Quanto vero artificio ista omnia celet, atque dissimulent, cum publicè agere haud liberum sibi esse perspicunt, quanta rursus impudentia, cum licere sibi putant, insauant, mirari potius possum, quam satis dicere. Quare quamvis non liceat, per vim ad Baptismum, Christianamque professionem compellere Barbaros subditos, licere tamen, imo expedire, ab idolis colendis etiam invitos revocare, hoc est illorum simulacra, & fana demoliri, superstitiones diabolicas extrudere: quæ non solum Evangelii gratiam impediunt, verum etiam naturæ legem infestant; quam ut servant, compelli infideles subditi, sine ulla dubitatione possunt; id quod aperte declarant leges Constantini, Valentiani, Theodosii, cæterorumque Principum Christia-

Barbarorum idololatriam infamia erga Deos.

norum: quarum non laudatores modo, sed impulsores, auroreque sancti Patres se praestiterunt.

Et quoniam consuetudo magnas vires habet, sed in Barbaris longè maximas: sicut enim bruta animantia dedocere difficile est, ita hominem parum mente vigentem, à consuetis retrahere gravissimum, maximè, ubi consuetudo profundiores radices jecit. Proinde in hac re tantum ponderis omnes suos sudores, operas, conatur, exercebit Christi operarius. Proderit autem quamplurimum ritus & signa, & omnem externum cultum diligenter curare: his quippe & delectantur, & detinentur homines animales, donec paulatim aboleatur gustus & memoria præteritorum. Quæ causa fuit Moyfi, ut populum Egypti ritibus assuetum multitudine sacrificiorum, & caeremoniarum detineret. Neque enim prius quod spirituale est, sed quod animale, postea superstitionis antiqua monumenta caute & gradatim extinguenda curabit, ut Idola sua, adorationesque omnes penitus dedicant, ac pro iis Christianas frequentent. Deinde teneriores puerorum animi Christiana disciplina, ac moribus præoccupandi sunt; priusquam paternas superstitiones & nugas imbibant: quas ridere, ac contemnere docendi sunt: præmiis & laudibus minores invitandi atque animandi, majores puerorum pudefaciendi exemplo, & terrendi.

Postremo quod omnium est & præcipuè considerandum, & diligentissime observandum, non facile credet verbis, & quibusvis significationibus Barbarorum, etiam si fidem tenere, & Baptismum appetere se proclamant. Cum enim sint leves corde, facile credunt, non fidem concipientes ex DEO, facile quoque id retrahant inconstantes & leves. Dni, & multum tenendi, ut quid profiteantur intelligant: ut veterem consuetudinem Idolorum deponant, & mores alios induant. Denique consuetudinis perveræ venum alterius consuetudinis antidoto curandum est; ut verè Christum induant, & non partim in Christo, partim in Baal claudicantes, sibi graviosem acquirant damnationem; & sancto nomini gravem faciant injuriam: non multitudine sed veritate animarum, lucra computanda sunt. Ita & Religio Christiana plaris fiet, & qui illi dant nomina gloriae atque honori erunt.

Barbari animo leves & inconstantes.

Ac tandem adversus Magos acrius pugandum erit, eorum fides ac fraudes detegendo, indidendo deliramenta, veritates confutando: quod si respicere nullo modo velint (si scilicet addit) à cæteris separandi, & graviter quandoque multandi, modo in plebe reliqua major turbatio non sequatur.

Magi pagani.

Quoniam vero supra de juvenibus Infidelibus latissime diximus, universa ibi tradita, accommodari optimè possunt pro aliis gentibus juvenibus politia & urbanitate præditis: quare pro illis convertendis nihil hic addendum arbitror.

CAPVT II.

De his, quæ licita sunt agentibus inter Gentiles.

EX his, quæ 4. parte libri 5. in genere tradidimus, constabit aperte quibus in rebus sit permissa communicatio cum Gentilibus: nunc tamen breviter aliqua super addemus. Primum nefas Idolorum fana adire, temporibus, quibus ibi

Quibus in rebus sit permissa communicatio cum Gentilibus.

superstitiosa illa sacra celebrantur; non tamen si aliis temporibus invitantur, ad eum finem, quo eorum structura, ornatus, & pulchritudo spectetur: & multo magis, ubi occasio fert, ut rideatur, & contemnatur eorum superstitiosa & vana Religio, & ut eorum impia secta commodius confutetur.

Secundo, Quando Christianis liceat Paganis suas operas locare, auxilium, ubi operam præstare, vel ad extruenda fana, vel conluendas vestes ad Idolorum cultum, aut vendere ea, quibus eos usuros novit ad superstitiosos Idolorum cultus, diximus supra. Tertio, Circa communicationes & commercia rerum, illud tantum se offert animadvertendum, ut pretia rerum judicio boni viri atque prudentis constituentur, qua in re non deest difficultas. Utrum quanti Barbari merces nostras æstimant, vendi possint; Nam calculus, gladiolus, & vitrea, & id genus alia tanto in pretio apud illos haberi compertum est; ut auri & argenti non parvam quantitatem pro iis rebus persolvant: verum ista enucleatè disputare non est hujus loci. Illud exploratum teneamus, omne genus mercimonii cum istis exercere licere, pretium vero neque lege, neque certa ratione constare; sed judicio sapientis: qui perscipiat quantum abundant iis, que ipsi reddunt, & quanti faciant, vel ad vitæ præsidia, vel ornatum quemdam ipsis charum ea, que accipiunt à nostris, & quanta horum copia inopiave sit, ut omnibus probè perceptis, atque libratiss, que rerum æstimmatio justa censenda sit, statuere possit: quamvis in hac re majori ex parte crediderim standum esse consuetudini à viris doctis & piis approbatæ.

Ac denique in divinis non licet cum Gentilibus communicare: nam mos est Ecclesiæ antiquissimus, ut à templo Paganis & Infidelibus excludantur, cum S. sacrificium in Missa offerri incipit. Unde in Canone Cathaginensis Concilii (habetur de consecr. d. i. ca. Episcopus) dicitur quod nec Gentilis, nec Hæreticus, nec Judæus prohibeantur ingredi Ecclesiam Dei, & audire solum Dei Verbum usque in finem Missæ Catechumenorum, que finiebatur dicto Evangelio. Unde antiquitus perlecto Evangelio, Catechumeni ab Ecclesia egrediebantur; quia cum non essent in fide instructi, sacris altaris mysteriis interesse non oportebat.

C A P V T III.

Quid singuli Christiani rudes, ut sunt Indi & Æthiopes, docendi sint ex Concil. Limensi *actiōne 2. cap. 4.* à SIXTO V. confirmato.

CUM divino præcepto, omnes Christiani ad cultum teneantur pro suo capite scire, que ad Religionis Christianæ, quam profitentur, substantiam pertinent: qualia sunt mysteria fidei præcipua, que continentur in symbolo, mandata Decalogi omnibus servanda, Sacramenta quoque ea, que necessario cuique suscipienda sunt. Tum demum, que à DEO petere, & expectare debemus, juxta Dominicæ orationis institutionem, sedulo in iis erudiendi sunt à Pastoribus, & Ministris omnes, maxime rudiores Indi, Æthiopes, pueri pro cujusque ingenio, & oportunitate, nè gravissimo morbo ignorantie (ut sit passim)

periclitentur, omnino autem curandum est, ne quicumque neque ætate, neque valitudine impediuntur, memoriter discant elementa Christiana, maxime symbolum fidei, orationem Dominicam, præcepta Decalogi, Sacramenta Ecclesiæ. Id ut fiat, antiquorum canonum statuta sequens præcipit strictè sancta Synodus, ut nullus adultus ad Sacramentum Baptismi admittatur, qui non prius saltem symbolum, & orationem Dominicam memoriter reddiderit. Idemque in Sacramentis Penitentiae & Confirmationis conferendis omnino servetur, excepto vel necessitatis articulo, vel nimie senectutis, aut ægritudinis, sive etiam profundæ alicujus hebetudinis impedimento, quod Parochorum seu Confessoriorum judicio, & conscientie relinquatur. Qui vero iis tantis impedimentis gravati fuerint, ut copiosiorum Catechesium non admittant, doceantur deum pro suo modo præcipua fidei capita, scilicet unum esse DEUM rerum omnium auctorem, qui accedentes ad se, vita æterna remuneret, improbos & rebelles æternis suppliciis in alio sacculo puniat. Deinde hunc ipsum DEUM, esse Patrem, & Filium & Spiritum sanctum, tres quidem personas, sed unum DEUM verum, præter quem nullus alius sit verus DEUS. Nam quæ adorant alii gentes, præter Christianam, non esse Deos, sed Dæmones potius, aut figmenta hominum. Præterea Filium DEI propter reparandam salutem hominum, factum hominem ex Virgine MARIA, pro nobis passum, & mortuum, ac tandem resurrexisse, & regnare in æternum. Hunc esse JESUM Christum Dominum, ac Salvatorem nostrum. Postremo neminem posse esse salvum, nisi credat in JESUM Christum, & pœnitens de peccatis commissis Sacramenta ipsius suscipiat Baptismatis, si quidem infidelis est; confessionis autem, si lapsus post Baptismum: ac denique statuat ea servare, que DEUS & Ecclesiæ sancta præcipiunt. Quorum summa est, ut DEUM diligat super omnia, & proximum sicut seipsum. Intelligent igitur Dei Sacerdotes, nisi in fide, ut oportet instructos, baptizent, vel à peccatis absolvant, se & grandi sacrilegio commaculare, & animarum reos, apud districtum DEI judicium reddere.

Vt Indi Indicè doceantur ex eodem Concilio.

Christianæ instructionis, aut Catechismi scopus præcipuus est, fidei perceptio, corde enim credimus ad justitiam, quod ore confitemur ad salutem. Quamobrem ita quisque instruendus est, ut intelligat, Hispanus Hispanicè, Indus, Indicè; alioqui quantumvis benè dicat, tamen verbum illius, juxta Apostoli sententiam, sine fructu est. Quocirca nullus Indorum de cætero compellatur, orationes, sive Catechesium Latinè discere, cum sufficiat, multoque melius sit, suo idiomate pronanciare, aut si qui ipsorum velint, possunt etiam Hispanicum, quo multi jam utuntur, adiungere. Præter hæc aliam aliquam linguam ab Indis exigere superfluum est.

Hactenus Concilium.

CA.

CAPVT IV.

Brevis instructio, sive Catechismus pro rudioribus gentilibus ad Christi fidem conversis, ex Indico idiomate traductus, & à Synodo provinciali Novæ Granatæ approbatus.

Inrogatio. Quæro num sit aliquis DEUS?
 Respondeo. DEUM esse.

- I.** Sunt ne plures Dii?
R. Unum solum DEUM esse, & præter hunc solum nullum omnino.
- I.** Ubi est igitur iste DEUS?
R. In celo, in terra, ac ubique in omnibus locis esse.
- I.** Quisnam est iste DEUS?
R. Pater, Filius, & Spiritus sanctus.
- I.** Est ne Pater DEUS?
R. DEUM esse affirmo.
- I.** Est ne Filius quoque DEUS?
R. Similiter DEUM esse ajo.
- I.** Est ne etiam Spiritus sanctus DEUS dicendus?
R. Etiam DEUM esse dicendum.
- I.** Ergo Pater, Filius, ac Spiritus sanctus tres Dii dicendi sunt?
R. Nequaquam: nam licet sint tres Personæ distinctæ, tamen unus solus est DEUS.
- I.** Quomodo cum sit unus solus DEUS, affirmas esse tres Personas?
R. Cum inter has tres Personas Pater non sit Filius, nec Spiritus sanctus, nec Filius sit Pater, vel Spiritus sanctus; nec Spiritus sanctus sit Pater, aut Filius, necessario tres Personæ distinctæ sunt dicendæ.
- I.** Quomodo cum tres Personæ sint, dicis eas esse unum solum DEUM?
R. Quia dum omnes tres eandem habent essentiam, majestatem, plures Dii esse propterea nequaquam possunt.
- I.** Quid de sole, luna, stellis, lucifero, radiis & aliis his similibus rebus dicendum? sunt ne Dii appellandi?
R. Minime: sed unius DEI Creaturæ sunt, qui celum & terram ac omnia, quæ in eis sunt propter hominis bonum creavit.
- I.** Quod nam est hoc bonum hominis?
R. Ut cognoscat in hac vita DEUM Creatorem suum, suamque gratiam adipiscatur ac amicitiam, & in futura tandem ac æterna vita, eo fruatur in perpetuum.
- I.** Alia ne superest post hanc vallem miseræ, vita?
R. Superest: animæ quippe hominum minime eum corporibus instar animatum bruto-

rum inereunt, sed immortales sunt, ac omnia interitus incapaces.

- I.** Quomodo in hac vita homo divinam assequitur gratiam, & tandem in futura felicitatem ac vitam perennem?
R. Per fidem in JESUM Christum, & suorum mandatorum observantiam.
- I.** Quis nam est JESUS Christus?
R. DEUS est verus, & homo perfectus, cum enim solus DEI filius esset in tempore à DEO præfinito, hominem se fecit in purissimæ & immaculatæ Virginis MARIE utero, quæ etiam post partum Virgo permansit: mortuus est tandem in Cruce, ut homines à peccato, & pœna æterna redimeret.
- I.** Quomodo cum DEUS fuerit, mori potuit?
R. Mortuus est ut homo, ac tertia die statim à mortuis resurrexit, ascenditque ad cælos, ubi vivit ac regnat per sæculorum sæcula.
- I.** Cum JESUS Christus pro omnibus mortuus sit, num omnes homines salvi fiunt?
R. Non credentes in DEUM ac Dominum JESUM Christum; vel licet credant, non tamen facientes bona opera, nec mandata ejus implentes minime salvantur, sed ad penas inferni perpetuas condemnandos esse.
- I.** Qui credunt in JESUM Christum, ac ejus mandata obliant, salvabuntur?
R. Salvabuntur: atque in corpore ac anima fruuntur bonis æternis, eoque nomine in fine hujus mundi JESUS Christus Salvator mundi rediturus est, ac petiturus rationem de omnibus operibus, ac omnes mortuos resuscitaturus.
- I.** Qui in peccatis vixerunt, habentne aliquod se ab hac condemnatione liberandi remedium?
R. Non baptizatis, unicum salvandi remedium esse affirmo, ut se Christianos faciant, filioque Dei adoptivos per baptismi regenerationem.
- I.** Quidnam per sanctam Ecclesiam intelligis?
R. Congregationem omnium Christianorum, cujus quidem caput est JESUS Christus, ejusque in terra Vicarius Summus Pontifex Romanus.
- I.** Quid si baptizati iterum peccent, quid remedium illis superest, ut non condemnentur?
R. Confessio omnium suorum peccatorum fideliter Sacerdoti facta, cum detestatione, ac proposito amplius ea non committendi.
- I.** An si hæc omnia fecerint, salvabuntur?
R. Salvabuntur, si tamen usque in finem in observatione mandatorum Dei, ac sanctæ Ecclesiæ perseveraverint, quæ in hoc instantur, ut DEUM super omnia diligamus, & proximum nostrum sicut nosiplos.

Amen.